

PRAVICA

Glasilno krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Neponakirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 500, za štiri leta Din 1500, za pol leta Din 300; za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopis se ne vrača

Osemurni delovnik in krščanski socialisti.

Na seji Delavske zbornice dne 12. februarja t. l., je ob priliki manifestacije za 8 urni delavnik klub krščanskih socialistov po svojem predsedniku, tovarišu F. Terseglavu, podal sledečo načelno izjavo:

Če hočemo vprašanje osemurnega delovnika prav presoditi, ga moramo dvigniti iz pomena, ki ga ima kot golo geslo, kot šlager, kakor pravimo, kot nekak fetiš razrednega delavskega gibanja — ampak moramo skušati, da zadenemo njegovo pravo bistvo.

Osemurni delovnik je produkt skoro 70 letnega boja delavstva za njegove človečanske pravice. V tem boju ne pomeni osemurni delavnik nič več in nič manj kakor neko jako uspešno, da najbolj uspešno jamstvo proti izkoriščanju delavca od strani kapitala, pomeni najbolj učinkovito obrambo človeka pred izrabljanjem po denarju, stroju, je v danih razmerah nek reelen opomin družbi, da več nego vse drugo pomeni človek, njegova osebnost, njegova duša, če hočete. Osemurni delavnik kliče vsem, da človek ni samo stroj, ki dela in producira, ampak, da ima višje potrebe, ki zahtevajo, da od dela počiva, da ima tudi industrijski suženj, kar delavec v današnji družbi je, pravico, da se v izdatnem počitku od dela zavé svojega človečanskega dostojanstva, svoje pravice do lepšega življenja, pravice do svoje intelektualne izpopolnitve in kulturnega dviga. Osemurni delavnik je z eno besedo, obramba najvišje etične dobrane, obramba človeškega življenja pred izkoriščevalnimi nagoni.

Delodajalci navajajo proti osemurnemu delavniku kot najjačji argument razlog, da je treba pomnožiti po povečanem, oz. podaljšanem delu proizvodnjo v korist cele družbe. Sam na sebi je ta razlog lahko upravičen in če so gospodarske razmere res take, da zahtevajo več dela, potem je tudi dejansko upravičen. Če korist celote zahteva, potem je diskusija o tem, ali sme delavnik prekoračiti tudi normo 8 ur, gotovo potrebna in mogoča in se ji nihče ne bi protivil. Kajti mi vemo, da osemurni delavnik ni absolutna norma, ni absolutna mera dela v fiziološkem, ne v socialnem oz. gospodarskem oziru, ker nekatera dela dovoljujejo z fiziološkega ozira tudi 9 urno delo, dočim druga kategorično zahtevajo le 6 urno delo; z gospodarskega in socialnega ozira pa nekatera dela večji delovni čas lahko celo zahtevajo; tako n. pr. na vsak način delo kmetijskih poslov in najemnikov, oz. dlnarjev. Mi vemo, da se v sovjetski Rusiji z ozirom na potrebo večje proizvodnje dela več kot osem ur, ker delavci sami uvidevajo, da je naravnost nujna dolžnost v korist splošnosti delati tudi nadure. Toda, če naši delodajalci zahtevajo povišanega delavnika z ozirom na blagor celokupne družbe, če torej v tem vprašanju apelirajo na solidarnost človeške družbe, na gospodarsko in socialno korist vseh, potem pa mora delavstvo kapitalistu odgovoriti: Kapitalistično podjetništvo mora dosledno gledati na blagor celokupne človeške družbe tudi takrat, kadar ne gre dejansko, kakor v slučaju osemurnega delavnika, v prvi vrsti za pomnožitev njegovega dobička, njegovega profita, da se ne sme postavljati na obče socialno stališče samo takrat, kadar gre za njegovo kožo, ne samo takrat, kadar gre za to, da po pomnožitvi dela naraste celokupna svota gospodarskih dobrin, ampak, da morajo enako upoštevati skupni interes družbe tudi takrat, ko gre za rasdelitev teh gospodarskih dobrin, ko gre za pra-

vično mezdo, za soudeležbo delavca na dobičku od povišane produkcije in dela, ko gre za to, da sploh izgine razredna ločitev v one, ki večajo svoj kapital na račun sadov tujega dela in v one, ki morajo ta kapital množiti na račun svojega golega življenja in svojega človeškega dostojanstva! Kadar bodo ti krogi razumeli, da socialni blagor ne zahteva samo povišanega dela od strani delavcev, ampak v isti meri večjega zaslužka, pravičnejših delovnih pogojev v vseh pogledih, z eno besedo, temeljne preuredbe človeške družbe, tako da si ne bodo stali nasproti izkoriščani in izkoriščevalci, ampak popolnoma enakopravni proizvajalci gospodarskih dobrin, ko bodo z eno besedo vsi enakovredni delavci v službi družbe, takrat šele bo mogoče pristopiti k vprašanju, ali in kako naj se preuredi delavnik, kako naj se prilagodi posameznim vrstam dela. — Takrat šele bo družba po znanstvenih, fizioloških in socialnih kriterijih določila po posameznih gospodarskih strokah ono mero dela, ki je mogoča in družabno potrebna. Potem osemurni delavnik ne bo več golo obrambno sredstvo proti izkoriščanju, ampak bo le ena vrsta delavnika med pravično diferenciranimi strokovnimi delavniki sploh.

Dokler pa kapitalizem tega ne prizna, dokler družabno korist vidi samo tam, kjer donaja v prvi vrsti dobiček njemu, ne priznava je pa tam, kjer zahteva ta družabna korist vpoštevaje delavca, njegovega zaslužka, njegove enakopravne soodločitve v gospodarskem proizvajalnem procesu, — tako dolgo o osemurnem delavniku kot normi delovnega časa delavstvo ne bo moglo diskutirati, ker si ne sme samo oropati pridobitve, ki v danih razmerah delavca najbolj ščiti pred izrabljanjem. Pristopilo pa bo k diskusiji tega vprašanja le, ko se pravice kapitala vsaj toliko omeje, da tega sredstva za svojo fizično in moralno obrambo ne bo neobhodno rabilo! Ni »lenoba« ali »strokovni razredni egoizem«, ki je osemurni delavnik povzdignil v svetinjo borečega se delavskega stanu, ampak osemurni delavnik je v današnjem družabnem redu v prvi vrsti moralen postulat, da se delavec, ogromna večina človeštva, vsaj nekoliko upošteva kot človek, potreben izdatnega počitka, kot človek, ki ni in ne sme biti samo stroj, ki producira za druge, sam pa se izrabi v korist in blagor »celote«, to je kapitalizma, ki zahteva za svoj dobiček žrtev milijonov živih, kvišku stremečih in svojega prostora na solncu zahtevajočih duš!

Spoštovani tovariši! Delavstvo naj vzame na znanje, da bomo krščanski socialisti v smislu te izjave v družbi z vsemi drugimi delavskimi strankami in organizacijami stali na braniku osemurnega delavnika kot najbolj uspešnega obrambnega sredstva proti kapitalizmu, ki je razdril moralno solidarnost človeške družbe in jo izpremenil v divje bojno torišče najgrših nesocialnih nagonov.

Političen pregled.

Kriza se ni razvijala tako, kakor je prejšnji teden izgledalo. Demokratiški klub, ki bi se imel sestati prejšnji četrtek in odločiti o tem, ali pristane na dr. Korošca kot notranjega ministra ali ne. Ker se je bilo bati, da bi se demokratiški klub pri glasovanju zopet razcepil, se ta seja v četrtek ni vršila.

Demokratiški klub je v petek pristal na to, da vstopi v vlado in se je mislilo, da se bo kriza s tem v soboto končala. Do tega pa ni prišlo. Še enkrat se je hotelo poskusiti, da se razširi že sestavljena vlada s Stj. Radičem, ki je bil povabljen v avdienco. Stjepan Radič je kralju nasvetoval, da naj poveri sestavo vlade

izvenparlamentarni vojaški osebi. S tem se je kriza zavlekla preko nedelje in ponedeljka. Radič je vstop v Vukičevićovo vlado odklonil. Radi tega je Vukičević mandat vrnil.

Predsednik narodne skupščine dr. Perič je kralju nasvetoval, naj poveri mandat za sestavo koncentracijske vlade dr. Voji Marinkoviču. Marinkovič je poverjeni mandat sprejel, kljub temu, da je bolan. K sebi na dom je pozval Davidoviča, Stjepana Radiča, Pribičevića in Spaha. Ker pa sta Radič in Pribičević v imenu združene demokracije stavila takšne pretirane pogoje, da ni bilo misliti, da bi jih radikali sprejeli, je Marinkovič v torek zvečer vrnil mandat.

S tem se je menda storil zadnji poskus za sestavo koncentracijske vlade. Iz vsega dosedanjega postopanja Radiča in Pribičevića se vidi, da jima prav nič ni na tem, da bi se sestavila koncentracijska vlada, ampak nasprotno hočeta onemogočiti vsako parlamentarno delo. Položaj je danes tak, da ni drugega izhoda kakor volitve.

Kralj je na predlog skupščinskega predsednika Periča v sredo zvečer poveril mandat za sestavo delovne koalicijske vlade Velji Vukičeviću, ki bo najbrž takole sestavil vlado: Notranji minister dr. Korošec, zunanji minister dr. Marinkovič, ki bi ga za časa boleznin nadomestil minister za izenačenje zakonov Šumenkovič, minister za socialno politiko dosedanji minister Čeda Radovič, minister za javna dela demokrat Pera Markovič, podpredsednik narodne skupščine, na njegovo mesto pa bi prišel dem. posl. Agatonovič. Skupščina se bo najbrž sestala v ponedeljek.

Številke govore.

Med vojno je produkcija premoga v Sloveniji padla in je bila najmanjša l. 1918. Takoj po vojni pa se je začela stalno dvigati do leta 1924., ko je prišla kriza, katero so morali prevzeti na svoja pleča rudarji. Saj nam je še vsem v živem spominu štrajk, redukcije in znižanje plač. Toda industrija je krizo hitro prestala in produkcija premoga je začela zopet stalno rasti in dosegla v preteklem letu predvojno višino ter jo celo preseglala za 21 odstot. Produciranega je bilo lansko leto v Sloveniji 1,912.000 ton premoga. Produkcija se je torej stalno zviševala, stalež delavstva pa stalno nižal. Največ je bilo zaposlenih v preteklem letu v januarju (9532), najmanj pa junija (8320) in je do konca leta naraslo na 9138. Kljub zmanjšanemu številu delavstva za 17 odstot., je produkcija v l. 1927. narasla napram 1926 za 14 odstot. Produkcija, ki odpade na enega rudarja povprečno letno, se je zvišala od 165 na 220 ton, torej za celih 33 odstot. v teku enega leta. Že te suhe številke nam povedo, kako strašno je priganjanje rudarjev k vedno večjim storitvam. Plače pa so kljub vsemu porastu produkcije ostale enake in se v nekaterih kategorijah celo znižale. Kapitalizem hoče izsesati iz proletarca zadnjo srago krvi. Rudarji, vzbudite se, vsi v strokovne organizacije in zahtevajte svoje pravice!

Kovinarji v srednji Nemčiji v boju.

Okoli 50.000 kovinarjev srednje Nemčije in Saške je na cesti. Vzrok boja je bilo vprašanje plač. Pod pritiskom zvišanja cen so strokovne organizacije odpovedale za 15. januar pogodbo. O direktnih pogajanjih podjetniki niso hoteli nič slišati. Razočarane je v razsodbi izreklo povišanje tarifnih plač za 3 pfenige. Strokovne organizacije so odklonile razsodbo s 96 odstot. Delodajalci

sploh ne pristanejo na drugo kot na znižanje. Strokovne organizacije potegnejo iz obratov nekaj tisoč delavcev. Odgovor delodajalcev je bilo izprtje vsega delavstva v tem tarifnem okraju. Takoj nato pa so prišli na znižanje v smislu razsodbe. Nato so se v delavskem ministru vršila dva dni trajajoča burna pogajanja in del. minister dr. Brauns je končno izjavil, da omenjene razsodbe ne more proglasiti obveznim. Delodajalci skušajo zlomiti odpor z vsemi pripomočki, sprejemajo neorganizirane, pregovarjajo posameznike, predvsem profesorje itd. — isto kot pri nas. Ne sramujejo se niti najgobnejših sredstev. Kako mislijo v tem boju, jasno označuje sklep seje Zveze kovinskih industrijcev Nemčije. Sklenili so podpreti srednjenemško skupino v »usiljenem« ji boju z vsemi razpoložljivimi sredstvi. V ta namen zbrane fonde še ojačiti. V ugodnem trenutku izprti vse delavstvo kovinske stroke. Sestavi se dvanajstčlanska komisija, ki ima polnomoč. Vsled omejenega prostora ne moremo navajati zelo zanimivih podrobnosti tega boja. Krščanski in socialistični strokovni sindikati gredo složno v enotni fronti. »Stahlhelmovci« (naša bivša »Orjuna«) in rumeni so se postavili na nevtralna tla in ponekod izdali pozive na delo. Strokovne organizacije so pripravljene v boju vztrajati, tudi ako pride do boja v celi Nemčiji.

Brezdomcem — dom!

Kapitalistični družabni red je vzela delavcu vse, prav vse, celo solnce in zrak. Ni to dovolj, da nima dovolj kruha, ne zase, ne za družino, v mrzlih šupah, tesnih vagonih, trhljih barakah, vlažnih kletih in prostih podstrešjih ginevaš ti in tvoji. Armada brezdomcev smo, obsojencev, ki nima pravice do človeka vrednega bivališča.

Če nam že ne daste dovolj kruha, vsaj stanovanja nam dajte, tako so klicali in še kličejo tisoči. Ta klic sta razumela, več, občutila sta ga do danes edino Krek in Gosar; ta dva sta pa tudi storila vse, da se tem revežem pomaga, kolikor je pri sedanjih razmerah mogoče.

Delavcu dostojno stanovanje, to je ena najprvotnejših zahtev krščanskega socializma; ideal pa mu je lastni dom, lastno hišico delavcu. Da delavec propada telesno in duševno in moralno je pač krivo to, da nima človeškega stanovanja. Kakor pred vojno Krek, tako se je po vojni lotil tega težkega vprašanja Gosar in, hvala Bogu, v teh razmerah je veliko dosegel. Z naredbo o gradnji delavskih hiš in cenjenih posojil za zidanje se mu je posrečilo postaviti mogočen temelj rešitve delavskega stanovanjskega vprašanja. Tukaj mora tudi demagog utihniti.

Pa še nečesa ne smemo pozabiti pri tej naredbi. Gosar ni preskrbel samo denarne vire, iz katerih se bodo dajala posojila, ampak je poskrbel tudi, da bodo ta denar res dobili delavci in edino delavci. In to je mnogo, kajti do sedaj so še vedno dobili kako pot, da so se z delavskim denarjem mastili drugi.

Posojila za zgradbe delavskih hiš bodo dajale zadrage oziroma občine. V Ljubljani je ZSZ ustanovila stavbno zadružno »Delavski dom«, obenem se je pa že obrnila na mestno občino, da prevzame garancijo za posojilo, s katerim bo mogoče graditi delavske hišice. Obžalovati moramo le, da vladni komisar s sosvetom vred ni občutil te potrebe sam, in to tem bolj, ker mu je že Maribor pokazal pot. Kdor ne čuti delavske stanovanjske bede, naj se vsaj ne imenuje socialista.

Vse skupine naj pritisnejo na občine, da prevzamejo poroštvo za poso-

jilo. V Ljubljani pa naj delavstvo pristopi k že ustanovljeni zadrugi »Delavski dom«, ker le na ta način bomo dali Gosarjevi naredbi življenje, delavcem pa vsaj dostojno stanovanje.

Stavbinskemu delavstvu!

Lansko leto je bila zlasti v Ljubljani in okolici precej živahna sezona, zato pa tudi ni bilo opaziti ravno prevelike brezposelnosti med stavbinskim delavstvom. Trditi pa smemo, da bi dobilo še precejšnje število brezposelnih delo, da ne bi bila nekatera podjetja zaposlovala delavstva preko 11 in 12 ur na dan, vrhu tega pa še ob nedeljah in praznikih.

Kljub temu, da je bila sezona živahna, kar se tiče plač nekvalificiranega delavstva. Ze to, da najvišja urna plača pomožnega delavca ni presegala 4 Din na uro, nam pove zadosti. Poglejmo torej, kje tičijo vzroki. Vzemimo samo par glavnih, ki so neizpodbitni. Eden vzrok je ta, da je bil velik dotok delavstva iz južnih krajev, ki so prejemale vsake delovne pogoje in se prodajali za najnižjo plačo. Drugi vzrok je ta, da je bil pritisk tudi od domačega delavstva raznih strok, ki so izgubili delo in bili prisiljeni prijeti slednjic za lopato in kramp. Tretji vzrok (če se ne motimo glavni) pa tiči v tem, da med delavstvom samim ni nobene edinosti in solidarnosti. Tudi pomanjkanje strokovne in duševne izobrazbe je pripisovati gorenjim vzrokom. Marsikje je bilo opaziti naravnost nesramno tekovanje med delavstvom brez ozira na škodo sodelavcev — sotrpinov. Če stavbni mojstri in njihovi delovodje vidijo naše slabosti, nezavednost in needinost, potem je gotovo, da bodo vse naše slabosti izkoristili za svoje profite. In tako se dejansko tudi dogaja. Konstatirati pa moramo tudi dejstvo, da so podjetja tudi na drug način izrabljala položaj delavstva. Prikrajševanje in nerednost pri plači so bile na dnevnem redu. Delavstvo se je šikaniralo in obkladalo z raznimi psovki, katerih tudi papir ne prenese. Iz celotnega sledi, da se bo moralo stavbinsko delavstvo pričeti bolj zanimati za svoj položaj. Edina pot, po kateri bo delavstvo prišlo do prepotrebnih strokovne in duševne izobrazbe, je pot v organizacijo. Če hočemo, da bomo pri prihodnji sezoni, ki obeta biti še bolj živahna, tudi delavci deležni pripadajočega deleža in če hočemo, da bomo odpravili razne nedostatke in krivice, ki smo jih veskozi deležni, potem je potrebno, da se že sedaj pripravljamo s tem, da se organiziramo v strokovni organizaciji.

Več delavcev.

Razširjajte „Pravico“!

Atom:

Misli krščanskega socialista.

Kako daleč je zašel kapitalistični duh?

Veliko se dandanes piše o kapitalizmu in še več govori o potrebi boja zoper njega. Pa če vprašam tega ali onega, kaj pravzaprav misli s tem, tedaj dobiš za odgovor medlo frazo brez vsebine. In če prebiraš sociološke knjige te ali one vrste in struje, se moraš neredkokrat prepričati, da te ravno takrat puste brez odgovora, ko bi ga najbolj potreboval in ga najtežje čakaš. Spoznamo pač lahko iz tega, da je lahko demagoško govoriti o kapitalizmu in boju zoper njega, pokazati pa pot tega boja je težko. Prvo kar mora nedvomno vsakdo imeti, ki se hoče boriti proti kapitalizmu, je to, da sam ni kapitalist in da nima v sebi kapitalističnega duha. Ta duh je namreč že tako globoko zašel tudi v vrste in v srca borcev proti kapitalizmu, da se tega niti sami ne zavedajo in prav zato je njihov boj medel in ne more žeti pravega uspeha. Je to prav tako nesoglasje, kakor če bi kdo drugim priporočal čistost in se boril proti nečistosti, pa bi sam živel nečisto in če bi drugim priporočal zmernost in bi sam bil pijanec.

Predno odgovorim na vprašanje, v čem se kaže kapitalistični duh tudi med

Strokovna organizacija.

Mariborsko okrožje

Maribor. V torek dne 11. febr. se je vršil sestanek delavcev, zaposlenih v mestnem električnem podjetju v Mariboru. Tov. Semenič je orisal položaj današnjega delavstva ter njegovo borbo za 8 urni delavnik, ki ga, kakor poroča časopisje, hočejo na Angleškem ukiniti. Kaj bi delavstvo s tem izgubilo, ni mogoče povedati. Delavci, mnogo je temu krivo, da danes kapitalizem tako ponosno dviga glavo in tepta delavsko pravo, ker so delavci zapustili svoje strokovne organizacije in ne stojijo budno na straži za svoje pravice. Da nas kapitalizem ne bo teptal še bolj, vsi v strokovne organizacije, kajti proti združeni armadi delavstva bo moral kapital revidirati svoje načrte!

Maribor. V petek 17. februarja se je vršil lep sestanek šoferjev, na katerem je poročal o organizatoričnem delu v organizaciji g. prof. Prijatelj in tov. Lajh. Med drugim se je poročalo tudi o intervenciji pri mariborskem županu radi nameravane odpustitve štirih šoferjev, ki še nimajo dveletne prakse pri vožnji. Obljubilo se je, da dva ostaneta še nadalje v službi ter se bo tudi za ostala dva skušalo najti kako zaposlitev. Sicer pa moramo pripomniti, da se mestni šoferji zelo slabo zanimajo za organizacijo, kar slabo vpliva na tovariše, zaposlene pri drugih podjetjih. V interesu Vas samih je, kakor razvidite, da se vsi do zadnjega organizirate. — V mestnem električnem podjetju v Mariboru sta bila izvoljena za obratna zornika dne 5. februarja agilna delavca naše organizacije tov. Franjo Mastinšek in Ciril Slana. Ker je bila vložena samo kandidatna lista JSZ, se volitve v tem obratu niso vršile. — Redni mesečni sestanek čestartjev se bo vršil 1. marca ob 9 dopoldne. Poročal bo g. Ovčar. Ker se bodo razdelile nove članske knjižice, prosimo, da se sestanka vsi do zadnjega udeležite.

Rudarji

Velenje. V nedeljo popoldne smo imeli pri nas lep sestanek naše strokovne skupine in Krekove mladine. Sestanka sta se udeležila za JSZ njen načelnik tov. Srečko Žumer iz Ljubljane, za Krekovo mladino pa je prišla tov. Marijanca Rozmanova iz Ljubljane. Tov. načelnik nam je zelo poljudno in razumljivo razložil pomen našega kršč. socialističnega gibanja in namen ter nalogo naših delavskih organizacij. Posebno je poudarjal važnost dela v organizaciji, vsakega posameznika. Pozival nas je, da zastavimo vse sile na razširjenju naše organizacije in naših listov »Pravice« in »Ognja«. Tov. Rozmanova pa je budila k zavesti in delu naše krekovce, katerih naloga je, da vse sile zastavijo za čim jačjo moč naših delavskih organizacij. V medsebojnem razgovoru smo se z obema marsikaj

razgovorili in tudi zvedeli veliko novega in tudi potrebnega. Sestanek je vodil naš tovariš Vekoslav Zajc. Upamo, da se bo tudi naše Velenje razgibalo v delavskem gibanju in pričelo s stvarnim delom za delavske koristi, česar od naših nasprotnikov zastoj pričakujemo.

Huda jama. Dne 15. t. m. je bilo pri tukajšnjem rudniku razglašeno, da se odpusti celo vrsto delavcev radi premajhne delazmožnosti in simulacije. Vzemimo n. pr. delavca, ki dela pri T. P. D. osem let in je sedaj bolan, nezmožen za težko delo. Ali je to simulant? Namesto, da bi se takim revežem dala lahka služba, kakor se dela drugod, se jih meče na cesto, brez da bi kaj zagrešili. Trpin, ki garaš pod zemljo kadar si zdrav, ali pomisliš, kaj te čaka, če si bolan ali kadar obnemoreš. Tovariši, ali se zavedate, da zadene ista usoda lahko vsakega izmed nas? Kdo nam more pomagati, kdo nas rešiti? Odgovorimo si odkrito. Nobeden drugi, kakor mi sami in sicer samo v strokovni organizaciji. Tovariši, to ni agitacija za kako stranko ali hujskarijo, kakor bo mogoče kdo rekel. To je resna misel rudarjev, ki gledajo v bodočnost. Kdor pravi, da organizacije ni treba, tisti rudarju le škoduje ali iz zlobnosti ali pa iz nevednosti. V Hudi jami imamo strokovno skupino rudarjev, po posameznih krajih pa so zaupniki, ki dajejo pojasnila. Tovariši, združite se, ker le z združenimi močmi si bomo mogli ohraniti naše pravice, ki nam gredo.

Oblačilni delavci

Domžale. V nedeljo 26. febr. se bo vršil sestanek v dvorani v Grobljah in sicer po maši ob pol desetih dopoldne. Na sestanku se bo razpravljalo več važnih zadev. Zato je vsakega člana dolžnost, da se sestanka udeleži in pripelje tudi druge s seboj, ki še niso organizirani, da bodo tudi ti spoznali, da je rešitev delavstva edino v skupnosti ter močni strokovni organizaciji.

Viničarski vestnik

Kaj hočemo viničarji s svojo strokovno organizacijo? Združiti vse viničarje, priboriti jim pravične delovne pogoje, jih socialno in strokovno naobraziti, ter jim priboriti vse socialne pravice na temelju krščanskih načel. Tako in nič drugače se glasi § 2. društvenih pravil naše organizacije. Ker so pravila oblasti potrdile, ni to noben komunizem, kakor tudi nobena hujskarija napram poštemim vinogradnikom. Gre torej za najprimitivnejše pravice viničarjev, katere imamo zajamčene v ustavi naše države, da se smemo tudi viničarji združevati v svrhu svojih stanovskih interesov. Tega nam tudi nihče ne brani, razen nekaj sebičnih ljudi, ki vedo, da bodo organizirani viničarji

imeli veliko moč v obrambi proti krivicam. Danes je val naše organizacije tako silen, da ga ne stre niti peklena sila.

Iz centrale. Vsem skupinam! Članarino za prvo četrtletje 1928 zbirajte od članov v začetku meseca marca tako, da bo do 15. marca poslan obračun centrali. Posebnih okrožnih ne pošiljamo. Z občnimi zbori začnimo pri skupinah. Da bo načrt primerno izvedljiv, bo za vse skupine določilo načelstvo centrale, kdaj se bo vršil občni zbor. Oblastem prijavi občne zbere centrala sama. Letos morajo vse skupine spremeniti pravila.

Viničarji. »Pravica« je naš list. V Sloveniji edini krščanski delavski list »Pravica« je naš javni zagovornik, kamor smemo in moremo brez strahu zapisati, kaj nas teži, ne da bi roka kapitalista mogla to preprečiti in naš glas udušiti. Močna strokovna organizacija, kot je naš viničarska, pa brez strokovnega časopisa, je kakor močan in zdrav človek, ki pa ne more govoriti. »Pravica« je glasnik organizacije, je kot usta, s katerimi govorimo naši javnosti. »Pravica« je naš učitelj in reden tedenski govornik, ki prihaja v našo hišo buditi zavest, dajati poguma v vztrajanju, prihaja kot tolažnik trpečih in zapuščenih proletarcev. V vsako viničarsko hišo mora »Pravica«. Zaupniki in odborniki, ki ste dobivali list v razpečevanje, odpošljite, ako še niste, denar za mesec januar upravi »Pravice«. Položnice je uprava priložila listu v peti številki. Kdor je ni dobil, naj se obrne na centralo viničarske organizacije. »Pravica« se vzdržuje le iz naših prispevkov, zato vsak škoduje naši skupnosti, kdor namenoma denar za list zadržuje, ali pa ne razširja lista v svoji okolici.

Ormož. Dne 5. februarja 1928 se je vršil v Katol. domu strokovni sestanek viničarjev skupine Litmerk in plačilnice Hum. Udeležba je bila zelo številna. Govoril je tov. P. Rozman. Zborovalci so sklenili poslati resolucijo oblastnemu odboru v Maribor za zahtevo, da se viničarski red pri prvem zasedanju oblastne skupščine uzakoni, ter da se uzakoni tako, kakor je bil ponovno predložen od načelstva »Strokovne zveze viničarjev«. Posebej poudarja resolucija, naj se uvažuje predlog denarnih plač. Po sestanku se je vršil lepo uspeli tečaj za oba odbora. Obravnavale so se v glavnem praktične seje in občni zbori.

Sv. Bolfenk pri Središču. Dne 12. februarja se je vršil v prostorih Kmetске posojilnice ustanovni občni zbor skupine viničarjev. Občni zbor je otvoril in vodil tov. Lukman Peter. Poročal je o pomenu organizacije tajnik centrale tov. P. Rozman. Po čitanju pravil so pristopili v organizacijo vsi navzoči nečlani. Skupina šteje 70 članov. Izvolil se je odbor pod predsedstvom Petra Lukman. K predlogom je tajnik skupine tov. A. Ribič predložil resolucijo, na-

delavstvom, ki se bori proti kapitalizmu, si moramo biti predvsem na jasnem, v čem pravzaprav obstoji kapitalizem. Tudi v tem oziru vlada velika nejasnost.

Posest in kapital kot taka še nista kapitalistična, ker je za gospodarstvo nujno potreben tudi kapital. Človek ne more ničesar ustvariti iz nič, zato mora imeti vsaj tvarino, ki jo obdeluje ali izdeluje. A tudi brez vsakega orodja bi bilo človeško delo kaj težko in nepopolno. Potreba izmenjavanja pridelkov pa je kmalu iznašla v tej ali oni obliki tudi denar. Dokler je človek gospodar in delavec, ki sam dela s svojim in zase, dotlej je kapital sredstvo in nič več. To še ni kapitalizem. Pač pa je kapitalizem oz. kapital v slabem pomenu besede, zoper katerega se bori delavstvo, vse to, kar samo od sebe pridobiva, kar ustvarja denar ali oblast brez dela. Jasno je, da tu ne mislim na dediščino in podobne srečne slučaje, če tudi bo ob priliki treba tudi o tem spregovoriti par besed. Kapital sam na sebi torej ni naraven, pač pa postane nenaraven zato ker omogoča po današnjem gospodarskem rodu pridobivanje posesti in lastnine brez dela. Prav tu je vzrok, zakaj se kapital takorekoč avtomatično množi, ker ni treba zato dela in to je tisto, kar loči človeško družbo v dva tabora, izkoriščevavcev in izkoriščanih.

In če upoštevamo to glavno in najbolj osovraženo lastnost sodobnega kapitaliz-

ma, da omogoča bogatenje brez dela, tedaj lahko spoznamo, v čem pravzaprav obstoji kapitalistični duh. V ničemer drugem ne, kakor v tistem nagnenju, ki je žal že globoko ukoreninjeno tudi v delavstvu samem, da ima vede ali nevede prav isto nagnenje kot kapitalist, to je nagnenje po pridobivanju brez dela. Jezi se marsikdo nad prekomernim dobičkom, ki ga dobiva te ali one vrste podjetnik, toda ako delavec sam postane deležen prekomernega dobička na ta ali oni način, se takoj neha jeziti. Jezi se marsikdo nad viskimi obrestmi, ki jih mora plačevati in več ko eden, s katerim sem govoril o stanovanjski bedi, mi je rekel, kako rad bi si zidal malo hišico, da bi me nihče ne gonil iz stanovanja, toda obresti so take in toliko zrušajo, da polovična mesečna plača ne bi zadostovala niti za plačevanje obresti, kaj šele, da bi odplačeval dolg za hišo. Toda koliko jih je, ki nosijo denar tudi v hranilnico in bi pisano gledali, če bi koncem leta ne dobili izplačanih obresti. In vendar bi jim morala vest očitati, da s tem jemljejo denar, ki ga je moral marsikdo morda od ust pristradati, prislužen pa gotovo ni. To so slučajji, ki niso posamezni, pa vendar jasno kažejo, kako globoko se je zajedel kapitalistični duh v človeško družbo.

S tem seve nočem reči, da so obsodbe vredne vsake obresti, kajti neke obresti so potrebne že zaradi možnosti obra-

tovanja posojilnic in hranilnic. Toda v prvi vrsti bi naj ne bil pomen hranilnic v tem, da nosijo obresti, ampak, da človeku pomagajo varčevati, podobno kakor otroški »šparovčki« in obenem naj bi na tak način postalo možno ceneno posojilo.

Toda vsaj obresti ni možno odpraviti čez noč, tako bi znal kdo ugovarjati. Res je da ne. Obstoječega gospodarskega reda ni mogoče čez noč odpraviti. Toda uporabite naj bi se na tak način, kakor so jih uporabljali tedaj, ko je cerkev vsled oderuških razmer prisiljena dovolila jemati obresti. Franciškan bl. Bernardin Feljterski, ki je zlasti slovel kot ustanovitelj posojilnic, je imel predvsem namen ljudstvo iztrgati iz rok oderuških pijavk. Obresti, ki so jih morali dolžniki plačevati, so se deloma po možnosti vrnile dolžnikom deloma so se uporabljale za omogočenje obratovanja posojilnic, kar je pa ostalo, se je porabilo za občekoristne namene človeške družbe. Dejale so tedanje posojilnice preostali denar, ki so ga dobile potom obresti kot doto revnim hčerkam obrtnikov ali kmetov, ter jim tako omogočile poroke, ali pa za druge podobne namene. Pojdi in stori tudi tako, drugače pa ne zameri; imaš tudi ti, če tudi v manjši meri, kapitalističnega duha v sebi.

„Žena z zaprtimi očmi“?

slovljeno na oblastni odbor v Mariboru, v kateri bolfenski viničarji zahtevajo čimprejšno uzakonitev viničarskega reda in sicer soglašajo vsi s predlogom centrale SZV, predvsem pa o točki denarnega zasluzka viničarjev. Resolucija je bila z navdušenjem sprejeta. Po obč. zboru se je vršil tečaj, na katerem se je razpravljalo o dolžnostih posameznih odbornikov, o praktičnih sejah itd. Izobrazba je temelj naše bodočnosti.

Železničarski vestnik

Plačevanje davkov z 20% priznanci. Po obvestilu ministrstva financ za Slovenijo v Ljubljani z okrožnico A IV. 9/12-1928 z dne 28. jan. 1928, je gen. inšpektorat ministrstva financ v Belgradu odredil z rešenjem štev. 689 od 20. jan. 1928, da se lahko poslužujejo odobnosti čl. 34 fin. zakona za proračunsko leto 1927/28., to je plačevanje davkov z 20% priznanci, izdanimi povodom žigosanja avstro-ogrskih bankovcev tudi državni uslužbenci. V poštev pridejo samo priznanice od 20 odstot. odtegljajih, ki ne dosegajo zneska 1000 kron, ki niso poškodovane, ki se glasi-jo na ime davčnega obvezanca in poleg tega tudi one, ki se glase na ime njegove žene ali družinskih članov, seveda le tedaj, če žive v skupnem gospodinjstvu. Vse aktivno osebje naj odda predmetne priznanice svojim edinicam, ki bodo po končani zbirki te priznanice izplačale v relaciji 1:4 v navzdol zaokroženih zneskih v dinarjih. To izplačilo se bo izvršilo proti potrdilu uslužbenca ob priliki rednega izplačevanja prejemkov v začetku meseca marca t. l. Vendar se pa vsak uslužbenec obenem tudi zavezuje za eventualni zopetni odkup teh priznanic, če bi delegacija ministrstva financ v Ljubljani sprejem istih iz kateregakoli vzroka zavrnila. (Izvelec iz razpisa Dir. Ljubljana št. 23/1 28 z dne 15. febr. 1928.)

Kolonijska upravna stanovanja v Mariboru. V Mariboru im državna železnica precej upravnih stanovanj, to je tako zvana stara in nova kolonija. Povpraševanja po teh stanovanjih od strani železničarjev je zelo veliko, posebno od železničarjev z velikimi družinami. Dejstvo je, da se pri tem dodeljevanju izpraznjenih stanovanj godijo prosilcem z velikimi družinami, ki že leta in leta čakajo zastoj na ta stanovanja, velike krivice. Od strani uprave se dodeljujejo ta obsežna stanovanja osebam, ki sploh nimajo otrok in uporabljajo ta obsežna stanovanja za razne podnajemnike. Kakor nam je znano, je ravno pred kratkim dobila kolonijsko stanovanje neka oseba, ki sploh nima otrok. Opozorjamo merodajne kroge, da tej dodelitvi posvete večjo pažnjo in naj se ta stanovanja dodeljujejo le prosilcem z večjimi družinami in izmed teh najbolj nujno potrebnim. Tukaj ne sme igrati vloge kaka strankarska pripadnost, ampak se naj upoštevajo le nujno potrebni prosilci. Ako se bodo gori navedeni slučajji še ponavljali, bomo primorani za devoto prijaviti na višje mesto.

Dolžne razlike. Kakor smo obveščeni, je za proračunsko leto 1928-29. stavljeno samo 30 milijonov dinarjev za izplačilo razlik državnim uslužbencem. Ta vsota je strašno majhna napram celokupnemu dolgu državnim uslužbencem. Smo radovedni, kdo bo deležen teh razlik iz te vsote? Naša neomajana zahteva je, da se te razlike morajo plačati in če ni drugega izhoda, naj bi se te razlike plačale iz državnega posojila.

Krekova mladina.

Zalog-Sp. Kašelj. V nedeljo 26. febr. ob 3 pop. gostujemo v Smartnem ob Savi v domu pevskega društva Škrjanček s komedijo »Skopuh«, igro v 5 dej. Med odmorom igra društveni tamburaški zbor. Ker je društvo že dvakrat igralo to komedijo na raznih odrih s prav dobrim uspehom, zato ne bo nikomur žal, ako si jo ogleda.

Zavrč. Občni zbor se vrši 19. febr.

Sv. Miklavž pri Ormožu. V dneh od 31. jan. do 8. febr. smo imeli 7 krajevnih sestankov, na katerih je govoril tov. Košnik Jože, ki so vsi dobro izpadli, k čemur so največ pripomogli naši agilni zaupniki. Pristopilo je več novih članov. — 14. februarja se je vršil skupni sestanek v društveni dvorani, ki je bil eden najlepših, kar smo jih imeli doslej.

Govoril je tov. Košnik o delu v organizaciji. Določili smo tedenske sestanke za ženske vsako nedeljo popoldne, za fante pa vsak četrtek zvečer. Obenem se je vršil občni zbor dramtičnega odseka, ki šteje 32 članov. Dne 21. jan. je imel tamburaški odsek svoj občni zbor. Ženski odsek vodi tov. Plohl Lizika. Tako smo pripravljani na občni zbor podružnice, ki se bo vršil v nedeljo 26. februarja. Vabimo vse člane SZV, da se tega zborovanja v obilnem številu udeležijo. Popoldne po večernicah pa bo občni zbor Krekove mladine z običajnim dnevnim redom. Po občnem zboru se vrši akademija naših odsekov, ki pokažejo s tem sad dela v preteklem letu. Vsi člani in druga delavska mladina vabljeni, za člane udeležba obvezna. — Odbor.

Volitve obratnih zaupnikov.

Velivni potek.

Kako se sestavljajo volivni odbori, kakšna je njihova funkcija, kdo vlaga kandidatne listine, je večina tovarišem že znano. Ker so pa še nekatere nejasnosti glede volivnega akta samega, naj slede nekatera pojasnila.

Ko se vlože kandidatne liste, dobi vsaka svojo številko in sicer po tistem redu, kakor so vložene. Ko poteče rok za vlaganje kandidatnih list, mora skrbeti volivni odbor, da bo za predstoječe volitve vse v redu. Na mestu mora biti pravočasno dovolj volivnih skrinjic. Če je samo delavska kandidatna lista, zadostuje le ena skrinjica. Če so pa v kakšnem obratu postavili poleg delavcev tudi nameščenci svojo kandidatno listo, potem morate biti na volišču dve skrinjici: ena za delavske kandidatne liste, druga pa za nameščenske kandidatne liste. Skrinjice so zaklenjene, ključek pa hrani predsednik volivnega odbora. Da so volivne skrinjice čimprej na razpolago, je poslala Delavska zbornica v sporazumu z ravnateljstvom OUZD gotovo število skrinjic na posamezne ekspoziture OUZD. Torej skrinjice so na razpolago v Celju, Gor. Radgoni, Logatcu, Mariboru, M. Soboti, Novem mestu, Ptuj, Slovenjgradu, Šoštanju, Trzinu in Zagorju.

Ko pride volivec na volišče, dobi v roke eno kuverto in toliko število glasovnic, kolikor je kandidatnih list. N. pr. če je v podjetju 5 kandidatnih list, dobi pet glasovnic. Vsaka glasovnica ima svojo številko. 1, 2, 3, 4, 5. Vsak zaveden volivec se bo že prej informiral, katero številko ima kandidatna lista, kateri hoče oddati svoj glas. Glasovnice imajo tudi različne barve. Torej bo vsak čisto lahko razlikoval kandidatno listo svoje stranke odn. organizacije.

Ko dobi v roke kuverto in glasovnice, se odstrani od komisije in gre v za to posebej določen prostor. V tem prostoru mora biti volivec popolnoma sam, sicer ne bi bile volitve tajne.

Volivec odpre kuverto, dene v njo ono glasovnico, ki je od organizacije odn. kandidatne liste, za katero hoče glasovati, na kar jo zapre, ostale glasovnice pa vrže v koš. Zgled. Krščansko socialistični delavec ve, da mora voliti svojo kandidatno listo. Ta lista ima številko št. 2. Volivec ve, da je glasovnica št. 2 od njegove kandidatne liste. Poleg tega ve, da ima glasovnica še belo barvo. Torej bo dejal v kuverto belo glasovnico, ostale bo pa vrgel stran. To je le zgled. Naša kandidatna lista bi imela lahko tudi št. 1, v tem slučaju bi imela rdečo barvo itd. Ko položi volivec glasovnico v kuverto in ko to zalepi, gre zopet nazaj pred komisijo ter vrže v pričo nje zalepljeno kuverto v skrinjico. Če so dve skrinjici, delavec v delavsko, nameščenec pa v nameščensko. In s tem bi bil za volivca volivni akt končan.

Vse organizacije pozivljamo, da zahtevajo takoj od centrale pojasnila o volitvi obratnih zaupnikov, če so še kje na nejasnem.

Tedenske novice.

Konstituiranje upravnega odbora javne borze dela. Dne 15. februarja je prevzel novi upravni odbor javne borze dela svoje posle. Predsednik upravnega odbora je g. P. Popovič, člani pa gg.: Evgen Jarc, dr. Š. Skubic, Srečko Žumer, Vinko Vrankar in Ivan Gajšek. Pri prevzemu se je konstituiralo tudi ravnateljstvo. Njegovi člani so: P. Popovič, Evgen Jarc in Ivan Gajšek. Zadnji se bo pa izmenjeval z g. Vrankarjem. — Najnужnejša naloga novega upravnega odbora bo, da sestavi proračun in da se energično loti stanovanjske akcije v smislu uredbe v organizaciji posredovanja dela in dajanju cenenih posojil za zidanje delavskih stanovanj. Kakor znano, je za Ljubljano v ta namen na razpolago 2 milijona dinarjev.

Davek na ročno delo. Nekatera davčna oblastva so vpeljala takso tudi na plače delavcev, četudi se jim niso izplačevale proti pobotnici. Kjer se je to prakticiralo, ni znašal davek na ročno delo 3.3, kakor predpisuje finančni zakon, ampak 3.5. Delavska zbornica je intervenirala proti taki praksi, na kar je izdala generalna direkcija davkov na podlagi čl. 43 taksnega zakona odlok, da se sme zahtevati od delavcev taksa po tarifni postavki št. 33 le tedaj, če izda pismeno potrdilo o prejemu izplačane plače. Torej davek za telesne delavce znaša do izvedbe novega finančnega zakona le 3.3, ne 3.5.

Ne v Argentino! Kmet Anton Vavpotič iz Huma pri Ormožu se je vrnil v petek iz Argentine v Maribor in se oglašil v uredništvu »Slovenca«. Dne 7. maja 1927 se je odpeljal iz Slovenije v Argentino v upu, da si bo tamkaj nekaj prihranil. Po dolgem moledovanju so ga zaposlili na železnici, kjer je služil v našem denarju 12 Din dnevno. Gorje onim delavcem, katere pošiljajo v hribe podirati gozdove in pripravljati teren za gradbo železnic. Te uboge pare so izpostavljene grozni vročini in klimatičnim neznosnostim. Vsak dan se pripelje v Argentino do 800 tujcev, ki iščejo boljšega zasluzka, čakajo po večini zaman na delo in če ga dobijo, je zasluzek komaj za suho skorjo kruha. Vavpotič se je vkrcal nazaj v domovino 10. januarja 1928 in se je pripeljal v Maribor 17. t. m. Porabil je za vožnjo tja in nazaj 5400 Din, je moral še beračiti in ni prinesel niti ene pare prihranka. Vavpotič se je vrnil vesel v domovino in je rekel, da nikdar več ne pojde v Južno Ameriko.

II. romanje v Lurd in podučni izlet v Pariz, namenjen zlasti inteligentnim krogom, bo od 4. do 16. julija. Iz Lurda je odhod v Bordeaux, Pariz (tri dni od mora), Lisieux, Strassburg, München (en dan in pol), Ljubljana. Stroški za III. razred 3500 Din. Priglasiti se je treba do 1. junija t. l.

Številno odvetnikov v Sloveniji. Koncem leta 1927 je bilo v obeh slovenskih oblastih vsega skupaj 207 odvetnikov. V primeru z letom 1926 je število odvetnikov v Sloveniji naraslo za 12. Odvetnikov je bilo: v Ljubljani 70, v Mariboru 38, v Celju 18, v Ptuj 10, v Murški Soboti 9, v Novem mestu 7, v Kranju 5, v Brežicah, Dolnji Lešavi, Kamniku, Kočevju, Konjicah, Laškem, Ljutomeru, Radovljici in Slovenski Bistrici po 3, v Krškem, Sv. Lenartu v Slovenskih goricah, v Litiji, Ormožu, Slovenjgradu, Gornji Radgoni in v Šmarju pri Jelšah po 2, v Cerklji pri Raketu, Črnomlju, Gornjem gradu, Kozjem, Metliki, Ribnici, Škofji Loki in Šoštanju po 1. Z advokati smo torej v Sloveniji zelo dobro preskrbljeni!

Zvišanje mezd v Avstriji. V zadnjem četrtletju so v večini industrijskih podjetjih zahtevali delavci povišanje mezd in plač. V splošnem so dosegli brez posebnih konfliktov zvišanje 4—8 odstotkov. Ni to ravno mnogo, a nekaj je vsekakor. Povišanja so se izvršila predvsem v konfekcijski, živilski, lesni, grafični, tekstilni, steklarski in usnjarski industriji. Nasprotno pa se zvišanje ni

doseglo v kovinarski in strojni industriji, ki zaposlujeta največ delavstva. Čudi se roka veletrustov in kartelov.

Nesreča. V Smartnem ob Paki se je ponesrečil Franc Radoslavnik iz Skornega. Bil je na gostiji v Gorenjem. Da bi streljal, kakor je običajno, je nosil v žepu nabasano pištolo, pripravljeno za strel. Grede na prosto mu je ponoči spodrsnilo na ledenih tleh in padel je tako nesrečno, da je sprožil pištolo. Strel je zadel levo roko v gornjem delu. Vслед ran se je kri zastrupila in je bila zdravniška pomoč v Celju brezuspešna.

Načrt nove elektrarne na Gorenjskem. Inženjer Oskar Jenko je izdelal načrt za izkoriščanje vodne sile Kokre nad Kranjem. Vodopravna razprava se vrši dne 23. t. m. Zgradi naj se betonski jez pod Hajnriharjevo žago, voda bi se odvajala po skoro 4 km dolgem tunelu. Centrala bi stala par km nižje od Dolnje Kokre.



Rude in premog iščejo strokovnjaki v Gorjancih od Cateža proti Cerkljam ob Krki. Pravijo, da mora biti v Gorjancih in na Krškem polju eno in drugo. Znači so tu. Natančen uspeh bo znan šele čez par mesecev.

Društvo diplomiranih babic. Bliza se čas, ko se zopet snidemo vse zavedne tovarišice, ki trdno stojimo na braniku za naše pravice. Porodi nazadujejo, in še ono malo število porodnic je v tako veliki bedi, da se zatekajo največkrat v bolnišnice, da tam ceneje izhajajo. Za babice se jih še vedno toliko uči, kljub temu, da nas je že preveč. V nekem inozemskem babiškem listu čitamo članek, katerega je priobčila 76 letna babica, kjer se bridko pritožuje, da nimajo babice nobene starostne oskrbe in morajo kljub visokim letom vršiti še službo, da se preživijo. Ista je tudi pri nas in naloga nas vseh je, da se do zadnje združimo in z vsemi silami delamo za dobrobit nas vseh. — Društvo ima na razpolago eno še dobro ohranjeno babiško torbico, katero bo na občnem zboru po zmerni ceni oddalo. Ako je katera članica rabi, naj nam to pismenim potom javi do 10. marca t. l. Ko prejmemo dovoljenje za polovično vožnjo naših članic, bomo razposlale vabila ter določile dan za občni zbor. Bržkone se bo isti vršil 26. marca t. l. — Odbor.

Pismo iz Francije.

Pas de Calais, 10. febr. 1928.

Rojakom v Zagorju, Trbovljah, Hrastniku in vsem, ki imajo svojce v Franciji!

Dolgo časa se nisem oglašil. Vzrok je tičal ne vem kje? Ali v malomarnosti, ali ni bilo časa. Najbrž oboje. Deloma pa tudi, ker sem dobil preveč dopisov, tako da, ako bi hotel vsakemu odgovoriti, bi potreboval pisarja in moj borni zasluzek bi komaj zadostoval za znamke, ker so jako drage.

Komu naj torej pišem pravzaprav? Eden mi piše: piši mi kaj, pa veliko mi piši; drugi zopet: pošlji mi sprejemni list za delo, pridem za teboj, ker tukaj v Jugoslaviji so razmere neznosne; tretji zopet: poročaj mi kaj novic od tamkaj; a četrti hoče vedeti, kakšno je kaj društveno življenje med slovenskimi delavci v Franciji itd.

Prijatelj Viktor mi pa piše: »Poročaj kaj v »Pravico« o tamkajšnjih razmerah.« Komu naj ustrezem? Viktorju bom, ker je moj najboljši prijatelj. On mi je pokazal pot v našo delavsko strokovno organizacijo, to je JSZ. Hvaležen sem mu. Tu v tujini vedno bolj spoznavam, da me ni varal. Zato bom tudi njemu ustregel in sedaj najprej stalno poročal v »Pravico«. Prvo je potrebno, da vi tamkaj v domovini povzdignete agitacijo za »Pravico«. Vsak rudar in delavec ter tisti, ki želi videti o razmerah svojih rojakov v Franciji, naj bo naročnik »Pravice«. »Pravica« naj bo tista vez, ki nas bo družila z vami v domovini.

Za danes je potrebno, da se bolj površno seznanimo o tem, kje živimo, kako živimo in kaj delamo. Drugič se seveda bolj podrobno o socialnih, gospo-

Naročnikom,

ki nam dolgujejo naročnino za januar in februar smo priložili danes položnice. Prosimo, da nam vsak poleg položnice nakaže naročnino vsaj še za en, oziroma za dva meseca naprej. Skupno torej 15 dinarjev. Mnogo dela in stroškov pa nam prihrani, kdor nakaže naročnino za tri

mesece naprej. Naročnikom pa, ki nam dolgujejo naročnino za več kot dva meseca nazaj, smo pa poslali opomine in položnice v kuvertah. Te se prav posebno prosimo, da nam nemudoma nakažejo na opomilu nakazani znesek, da jim ne bo treba lista ustaviti. Uprava.

darskih in higijenskih razmerah in o tukajšnjem društvenem življenju. Vsega bo dovolj; tudi drugih novic. In kadar bo pa moje povesti konec, bodo vsi tisti, ki hočejo za delom v Francijo in tisti, ki so želeli sprejemne liste za delo, prepričani, zakaj jim na njih pisma nisem odgovoril.

Pas de Calais je pokrajina v severni Franciji. Razteza se med deželama Nord in Somme, na zapadu pa meji na Rokavski zaliv. Severovzhodni del je velikansko ležišče premoga, ki sega še dalje v deželo Nord. Tu se nahaja več premogokopnih družb. Med največje se prištevajo Mines de Courrières, Mines de Lens in Mines de Bruay. Pri teh treh družbah je zaposlenih približno do 60.000 rudarjev, od katerih je okoli 1500 Slovencev. Pri raznih drugih manjših družbah je tudi še zaposleno do 50.000 rudarjev, od katerih je pa le neznatno število Slovencev. Cela pokrajina izgleda pa že danes bolj Poljska kot Francoska. Poljakov je v nekaterih krajih do 60 odstotkov. Imajo svoje banke, zadrage, učitelje in vsak kraj ima tudi poljskega duhovnika. Francozov je ponekod komaj do 25 odstotkov. Ostalih 15 odstot. se pa razdeli med 36 narodnosti, kolikor so jih našli pri zadnjem ljudskem štetju.

Tu v bližini se nahaja tudi slovita božja pot Notre-Dame de Lorette. Cerkev je sedaj na novo zgrajena. Vse ogromno pobočje okrog cerkve je pa velikansko francosko pokopališče, katerega razsvetljuje ponoči velik električni svetilnik.

Na še bolj žalostno usodo pa spominjajo nas rudarje spomeniki, ki so postavljeni po vseh krajih, kjer se nahajajo premogovniki družbe Mines de Cour-

rières To so spomeniki ubitim rudar-ki jih je prizadela katastrofa, ki jo je povzročila eksplozija freskavega plina v Mines de Courrières dne 10. marca 1906, pri kateri je zgubilo življenje naenkrat 1200 rudarjev.

Za razvedrila Slovencev skrbe razna društva. Imamo namreč tri društva sv. Barbare, ki skrbe poleg prosvete tudi za podporo svojim članom v slučaju boleznih ali nezgode. Taka društva se nahajajo v Liévin, Sallaumines in Bruay. Še dve društvi sta, ki gojita bolj sport. Zelo otežkočen posel ima pa pri nas tukajšnji dušni pastir č. g. župnik Valentin Zupančič, ki je nastavljen v Liévinu, približno v sredini vseh rudnikov in ima raztresene Slovence po približno 50, jaških (šahatih) in v oddaljenosti do 30 kilometrov na vse strani. Ker se pa nahajamo v poganski severni Franciji, je pa njih delo prav misijonsko. Za danes naj zastopuje. Drugič dalje. Še enkrat Vam kličem: Rojaki, somišljeniki v Zagorju, Trbovljah in Hrastniku, vsi na agitacijo za delavski list »Pravico«. Vas pozdravlja — Orthvin Gamberški.

Dopisi.

Količevo. V nedeljo 19. t. m. sta se poročila naša tovariša Ivan Stupica in Marija Grošelj. Obema iz srca želimo obilo sreče in veselja na novi življenski poti.

Hrastnik. Delavci kemične tovarne so sklicali dva sestanka. Na zadnjem je bil zastopnik JSZ. tov. Lombardo. Sestavil se je pripravljalni odbor za ustanovitev skupine kemičnega delavstva. Uspeh našega dela se že vidi. Doseglo se je z različnimi intervencijami že

nekaj lepih ugodnosti. Za uspeh hoče imeti neki gostilničar (demokrat) zaslugo, kar pa ni res. Gospodje kapitalisti so že tudi rogove pokazali in upokojili več predelavcev z delavsko pokojnino, kar so pa slednji odklonili. Zdaj se šele vidi, kako potrebna je bila ustanovitev naše organizacije. — Predpustni norci so, hvala Bogu, končali svojo komedijo. Zaključek so imeli razni magnati v soboto v Narodnem domu. Ni jih bilo sram, da so okrog drugih ljudi pobirali prispevke za svojo maškerado. Kraval je trajal celo noč. Tudi naši tovariši iz marksističnega tabora, so napravili v nedeljo zvečer podobno komedijo v konzumu. — Pri rudniku pravijo, da imajo preveč poduradnikov, zato morajo isti brezplačno delati nadure, ker se bojijo redukcij. — TPD. je ustavila za nadurno delo na lesnem prostoru nadurne doklade. Inšpekcija dela, kje si? — Ne-

kateri naši delavci dobijo ta teden »Pravico«. Ker je »Pravica« edini kršč. neodvisni list, je naša dolžnost, da ga naročimo.

Ubogljiv pes. Veste, da je težko najti bolj ubogljivo živalico kot je tale psiček. Če rečem psu: »Ali greš sem ali ne, gre takoj sem, ali pa ne.

Odveč. Stražnik: »Kaj ne veste, da mora voznik zvečer imeti luč?« — Voznik: »Ne pomaga nič, moj konj je slep.«

V šoli. Katehet: »Kdo je rekel: Človeku ni dobro samemu biti?« — Učencec: »Danijel v levnjaku.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1358 Din, za 100 lir 301 Din, za 1 dolar 56.75 Din, za 100 francoskih frankov 223 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.25 Din, za 100 šilingov 809.50 Din.

Telefon št. 20 16.

Ustanovljena l. 1889.

Poštni ček 10.533.

Mestna hranilnica ljubljanska

(Gradska štedionica) Ljubljana Prešernova ulica

Stanje vložnega denarja nad 300 milijonov dinarjev.

Stanje vložnega denarja nad 1.200 milijonov kron.

sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamci zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen.

Krema HELGOLIN vsebuje največ maščobe in daje čevlju največji blesk. A. KNIFIC, ŠIŠKA.

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadrugi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Slavko Savinšek:

8

Milica. otrok bolesti.

Tu je Milica nakrat ustavila korak, stopila predenj in mu pogledala v oči:

»Ali ste pri Vas tudi radi preveč prijazni z mladimi gospodičnami?«

Ni zapazila, da mu je roka vztrepetala, da mu je ustnica vzdrtela samo besedo je slišala, komaj glasno izgovorjeno:

»Kam pa mislite?«

Odleglo ji je, ker je verjela njegovim očem, ki še niso žalile njene mlade čistosti, ne se posmehnile njeni pohabljenosti...

Tisti večer je Milica doma pela in jokala, vse obenem. Kakor da ji je padla raz prsi mora, ki jo je v smrt tiščala, ji je bilo. In zavest, da je vendar enkrat nekdo storil nekaj zanjo, ker jo ljubi; ne vsled sebične misli, ne gnan od grde strasti, ampak iz dobre, voljne duše, radi njene tople besede.

Očetu Ravniku so se smejale oči, ko je povedala veliko novico in parkrat ji je šel z roko po črnih laseh, kar ni bila sicer njegova preveč pogosta navada. Tudi mati so bili veseli: prvič radi večje plače in drugič, ker bo imela Milica sedaj mir pred tistim nagnjusnim dedcem, kot so dejali.

Pa je rekel Mirko:

»Bog ve, zakaj ti je pa ta služba preskrbel. Ze česa upa od tebe? Samo radi lepih oči gotovo ne!«

»Tepec, ali se bo morda v Milico zaljubil?« so ga zavrnili mati. In tedaj se je Mirko zasmel na glas in pogled mu je planil na prek sobe se zibajočo sestro.

Milici so se zašibile noge in omahnila je na stol. Mati so umolknili in se obrnili v stran, ker jih je nekaj ujedlo v srce. Oče pa so z enim korakom prestopili vso sobo in udarili Mirka naravnost v lice, da se mu je vtila kri iz nosa in ust obenem.

In ko je minilo pol ure, je Mirko stopil s svežnjem obleke k durim, dejal lahko noč, zadrlesnil duri za seboj in stopil v ulico, kjer je izginil za vogalom.

Milica pa se je komaj ovedla iz bolečine, komaj se privlekla do postelje in ni zatisnila oči skoro do jutra, ko ji je spanec ko svinec legel na razboleli vekli...

Drugi dan je Milica kesneje kot navadno odšla v pisarno in odpovedala tovarnarju službo. Začudeno so se zapičile vanjo drobne, zalite oči. Mož je najpreje na debelo pogoltnil, potem pa obžaloval in povabil:

»Radi sinoči, gospodična? Nikarte, ni bilo prav od mene, he, he, he, vem. Veste, premočili ste me s svojo lepoto, he, he. Se bom poboljšal, prav zares, lepa gospodična.«

Milica je resno odkimala.

»Kje boste pa dobili drugo službo? Veste, ni lahko danes, he, he, he! Verjemite! Se zdravih ne jemljejo.«

Milica ni odgovorila, samo odkimala je zopet.

»Plačo Vam povišam, ostanite!«

»Ne morem! Imam tudi že drugo službo.«

Še bolj čudno so pogledale drobne, zalite oči.

»Ste bili pa pridni, he, he, he! Pa morda smem vedeti, kje?«

Milica je povedala.

»No, no, zdaj sem pa že potolažen. Ste tedaj za onega tako branili sinoči svojo nedolžnost, he, he, he?«

V Milici je zagorelo.

»Sram Vas bodi, gospod!«

»Veste, gospodar mora včasih pogledati za svojimi ljudmi he, he, he! Vedel sem, vedel, da hodite s tistim bledim. Seveda, je še mlad, he, he, he! Jaz sem pa star in neroden in ne znam tako lepo pogledati več, he, he, he!«

Tedaj se je Milica obrnila in odšla brez slovesa. Pikri in obenem spolzki smeh tovarnarjev je zvenel še dolgo v njenem srcu.

Tovarnar ji je še isti dan poslal plačo za ves mesec. Milica ni hotela sprejeti, ker se ji je gnusil denar iz njegovih rok. A mati so stopili k fantu, ki je hotel z denarjem oditi nazaj, pa so vzeli in dejali:

»Kaj bi, denar je denar in zaslužila si ga. Meni pride prav, če tebi ne. Reci gospodu, da se lepo zahvalimo!« so še naročili odhajajočemu in spravili denar v omaro.

Milica pa tistih par dni, preden je nastopila novo službo, še jesti ni mogla prav doma, ker je vedno mislila pri vsaki žlici, da je kupljena jed za denar, ki naj bi bil plačilo za pričakovano naslado.

V novi službi je mnogo delala skupaj z Jankom in tihi mladenič ji je bil prijeten. Odkar sta bila skupaj v službi, je bil še bolj molčeč. Na poti v službo in iz službe je često vso pot molčal in včasih se je celo zakasnil s kakim delom, da je odšla Milica sama domov. Deklica je večkrat mislila, kaj naj bi bilo vzrok tega, pa si ni mogla prav razložiti. Zato je fanta še bolj opazovala. V tej kratki dobi službovanja so razmere v pisarni in večno pehanje in lovenje za čast, poštenje in nedolžnost vendar tudi na Milici pustili sledove. Ne samo v nagnenju do moških, ali morda v spoznavanju življenja večine ljudi, tedaj v dobro stran, ampak tudi v slabo. Bila je mlada, neizkušena in takoj so morale kretnje, besede in dejanja v skvarjeni okolici vzbuditi njeno čutnost. Čeprav ji je bilo zopno, ker je trpela, veliko trpela v tem spoznanju; kri je pa le večkrat ko preje udarjala v njenem telesu. Zato je pa pričela Milica rasti v sebi in paziti nase. Na misli in na želje. In ker je pazila nase, je morala tudi strožje opazovati svojo okolico. Prav zato pa ni mogla prav rešiti uganke v vedenju mladega, tihega spremljevalca. Čeprav ji še vedno ni bil nič bližji kot prejšnji čas, vendar je imela zanimanja zanj dovolj vsled čudne usode, ki je naključilo njuni poti skupaj. Bilo ji je čustvo hvaležnosti dovoljšniji vzrok za razmišljanje o njem in njegovih odnošajih napram njej sami.

O, da bi bila bolj skušana, bi bila kmalu uganila. Govoril je dovolj jasno njegov obraz vsako jutro, ostre zarezave okrog ust in črni madeži okrog oči so pričali. In še bolj pogledi, ki jih Milica ni videla v svoji mladosti, ki pa so goreli v njeno telo včasih tako vroče, da jih je bilo strah samih pred seboj. Iz plahosti strahopetne duše so se kradli k njej v upanju na izpolnitev najbolj pekoče želje: prvič okusiti žensko, in so dali fantu misel, da morda po dobroti pri taki, ki je drugi vsled pohabljenosti ne marajo, doseže svoj cilj.

Tako pa je bil Janko Milici uganika, ki jo je pa nenadoma in nepričakovano rešil sam s surovo kretnjo, preden je mogel zrasti Milici v srce.